СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Лукашенко С.*

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Світова фінансово-економічна криза піддала новому випробуванню Ямайську валютну систему, виявивши її нездатність забезпечити відносну стабільність валютно-економічних відносин в світі. В зв'язку з цим активізувалися дискусії про реформування світового валютного порядку.

Систематизуючи існуючі підходи та концепції реформування глобальної валютної системи, можна виділити три можливі сценарії її розвитку:

1. Сценарій перший. Єдина багатостороння резервна валюта.

Ідея наднаціональної валюти обумовлена тим, що вона відповідає умовам глобалізації економіки, коли зростають грошові потоки, що обслуговують міжнародний рух товарів, послуг, капіталів, робочої сили. Наднаціональна валюта необхідна як єдина база, точка відліку валютного паритету, а також для зниження ризиків, пов'язаних з нестабільністю національних грошей, для стабілізації світової валютної системи. Це може додати їй більшу симетричність і рівновагу і змусити країни, в першу чергу США, підкорятися єдиній для всіх економічній дисципліні.

Найбільш вірогідним кандидатом на роль наднаціональної валюти є СПЗ. Основна мета створення СПЗ – подолання парадоксу Триффіна в рамках Бреттон-Вудської валютної системи – суперечності між міжнародним характером використання і національною природою валют. Проте, як показала практика, застосування СПЗ як міжнародного засобу накопичення валютних резервів залишається незначним, обмежено їх використання в якості міжнародного платіжного засобу. Крім того, виникли проблеми емісії і проблема забезпечення, тому в даний час СПЗ не можуть бути альтернативою долару.

2. Сценарій другий. Мультиполярна валютна система.

За прогнозами Світового банку, долар втратить свої позиції в якості домінуючої міжнародної валюти між 2011 і 2025 рр.. На зміну прийде система, де приблизно однаково важливу роль відіграватимуть долар, євро, а також азійська валюта.

Перспективність введення полівалютного стандарту як базового елементу нової світової валютної системи обумовлена посиленням тенденції переходу від моноцентризму, що склався після Другої світової війни, до поліцентризму в світі. Передумовою мультивалютного стандарту стало формування в 1960 - 1970-х рр. трьох світових фінансово-економічних центрів – США, Західної Європи, Японії; зміна співвідношення сил між ними; поява нових регіональних центрів та їх валют.

Євро є найсильнішим конкурентом долара до тих пір, поки країни зони євро успішно справляються зі своєю сьогоднішньою кризою внутрішніх боргів за допомогою держав-

* аспірантка Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України
Науковий керівник: доц. Панфілова Т.О.

© Лукашенко С., 2012

ної допомоги і довготривалих інституційних реформ, які закріплюють успіхи довготривалого проекту єдиного ринку. Але валюта країн, що розвиваються, поза сумнівом, стане більш значущою в довготривалій перспективі.

Очевидно, що найближчими роками визначальну роль на світовому валютному ринку збережуть провідні резервні валюти, до яких можуть приєднатися нові колективні валюти, а також юань. Звичайно, не всі потенційні резервні валюти зможуть скласти конкуренцію долару. Можливі об'єднання декількох валют, особливо з прив'язкою їх до долара США, навряд чи зможуть відіграти значну роль у розстановці сил у світовому масштабі. Крім того, слід визнати, що впровадження міжнародних валют регіонального значення не є гарантією забезпечення стабільності країн, що їх створили. Суперечності на користь окремих держав, а також неефективна макроекономічна політика можуть привести до загострення кризових явищ і в умовах багатополярності світової валютної системи. Виникнення нових регіональних систем економічного співробітництва здатне послужити як база для побудови нової світової валютно-фінансової системи. Але у будь-якому випадку буде потрібно певний єдиний світовий еквівалент – еталон, засіб вимірювання міжнародних і національних валют.

3. Сценарій третій. Збереження доларом статусу кво.

Долар США зберігає свої позиції як домінуюча міжнародна валюта, принаймні до кінця прогнозного горизонту 2025 року. Цей сценарій є результатом поєднання різних чинників, зокрема успіху США у боротьбі з нестійкістю бюджетного дефіциту і затримки з боку Китаю і зони євро в ухваленні реформ, необхідних для розширення міжнародного використання своїх валют.

Цей сценарій підкріплюється наявністю значної інерції процесу зміни світової резервної валюти, а також політичними і економічними чинниками на користь використання валюти США.

Вірогідність цього сценарію залежить як від недоліків інших валют, так і від успіхів Сполучених Штатів у вирішенні своїх політичних завдань.

Світова економічна криза знов поставила питання про майбутнє резервних валют. Майже сторіччя долар США займав чільне положення як найважливіша світова валюта. Проте в останні десятиліття довіра до долара підривалася хронічними дефіцитами США по рахунку поточних операцій і зростаючим зовнішнім боргом. Спостерігачі все частіше передбачають кінець домінуючому положенню долара, оскільки центр тяжіння в світовій економіці зміщується у бік Китаю, Індії та інших країн з ринком, що формується, на які зараз припадає велика частка світових резервів. Можливості відходу від долара, безперечно, обмежені відсутністю очевидно привабливої альтернативи.

Таким чином, можна зробити висновок, що на даний час спостерігається тенденція до поліцентричної перебудови світової валютної системи. Вона знаходить прояв в диверсифікації міжнародної валютної ліквідності – поступовому зменшенні ролі долара в якості домінуючої міжнародної валюти та посиленні конкуренції з боку інших грошових одиниць.